

BODAC

Explosieven opsporingsbedrijf

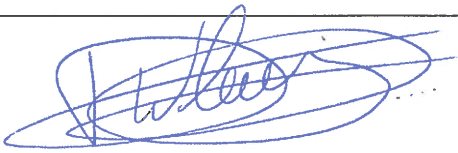
Quickscan Conventionele Explosieven
Bommersheufsestraat, Zevenaar

Werkt op safe!

Quickscan Conventionele Explosieven
Bommersheufsestraat, Zevenaar

Document : Quickscan
Projectnummer : H5021
Opdrachtgever : Kragten
Locatie : 's-Hertogenbosch
Datum : 21-10-2015
Status : Versie 1

Datum: 21-10-2015	Datum: 21-10-2015
Opgesteld door: Dhr. J.D. van Boeijen MSc Historisch onderzoeker Roos Hoebens MA Historica	Geaccordeerd door: Dhr. ing. H.J.A. (Dirk) van de Vleuten Manager
 	

Copyright 2015. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de houders van het auteursrecht. Het is de opdrachtgever toegestaan voor intern gebruik duplicaten te maken.

Bodac B.V. Explosieven opsporingsbedrijf

Postbus 12 • 5480 AA Schijndel • Bezoekadres: Hermalen 7, Schijndel • www.bodac.nl
T. (073) 543 1010 • F. (073) 549 8360 • info@bodac.nl • K.v.K. Den Bosch 17138633
ING nr. 68.49.29.481 • IBAN: NL 46 INGB 0684 9294 81 • BIC: INGBNL2A • B.T.W. NL8102.72.763.B.01

ISO 9001
ISO 14001
VCA **
WSCS-OCE A/B

INHOUDSOPGAVE

pagina

1.	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Probleemstelling	1
1.3	Doelstelling	1
1.4	Werkwijze	1
1.5	Verantwoording	1
2.	LOCATIEGEBONDEN INFORMATIE	2
2.1	Afbakening van het onderzoeksgebied	2
3.	ONDERZOEKSRESULTATEN	3
3.1	Literatuuronderzoek	3
3.2	Archief EOD MORA's	5
4.	RAPPORTAGE BEVINDINGEN	6
4.1	Conclusie literatuuronderzoek	6
4.2	Conclusie inventarisatie MORA's	6
4.3	Advies	6

Bijlage 1. Bronvermelding

Bijlage 2. Distributielijst

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De aanleiding tot het uitvoeren van een Quickscan met betrekking tot mogelijk aanwezige Conventionele Explosieven (CE) voor het projectgebied, vloeit voort uit het voornemen tot het uitvoeren van werkzaamheden in het voorgenoemde projectgebied en het vermoeden van de mogelijke aanwezigheid van CE in de bodem. Om inzicht te krijgen in de mogelijke risico's heeft Kragten opdracht verleend tot het uitvoeren van een Quickscan.

1.2 Probleemstelling

Er zullen binnen het projectgebied diverse (grond)werkzaamheden gaan plaatsvinden. Indien er zich CE in de bodem bevinden, is dat een risico in het kader van de Openbare Veiligheid. Daarbij kan stagnatie van de werkzaamheden aanzienlijke kostenverhogingen tot gevolg hebben. Het is van belang om duidelijkheid te krijgen over de aard en omvang van de situatie aangaande CE ten einde de veiligheid van personeel en (directe) omgeving tijdens de realisatiefase op een verantwoorde wijze te kunnen waarborgen.

1.3 Doelstelling

De Quickscan is een snelle analyse van de noodzaak tot het uitvoeren van een vooronderzoek. Het doel van de Quickscan is het uitbrengen van advies omtrent de noodzaak tot het wel of niet laten uitvoeren van een vooronderzoek.

1.4 Werkwijze

Bij de Quickscan wordt onderscheid gemaakt in de volgende onderdelen:

- Beperkt literatuuronderzoek.
- Inventariseren van gegevens uit eigen archief en bibliotheek.
- Raadplegen van het digitale MORA-register van de VEO (locaties EODD-meldingen).
- Het opstellen van een rapportage van bevindingen.
- Bespreken (telefonisch) van de resultaten van de Quickscan met de opdrachtgever.

1.5 Verantwoording

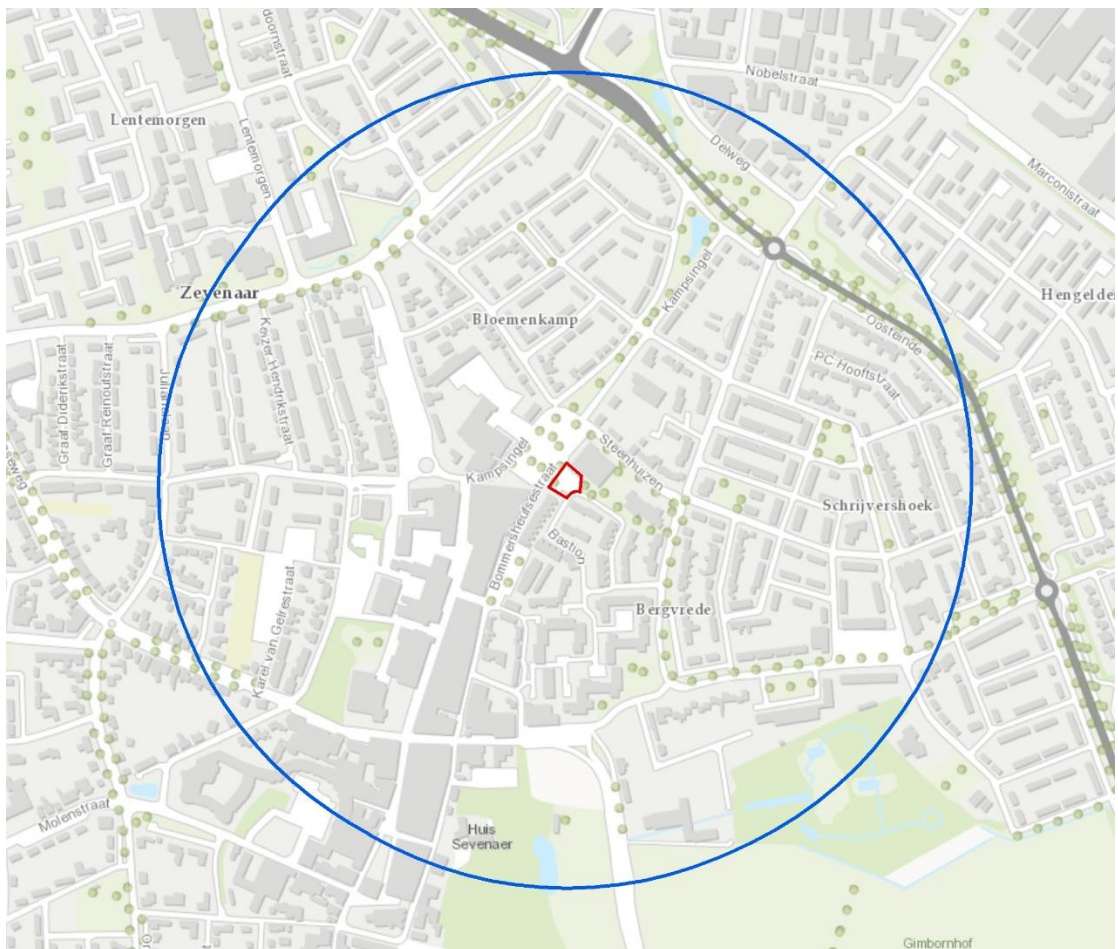
De Quickscan is uitgevoerd door historisch onderzoeker de heer J.D. van Boeijen MSc en historica mevrouw R.A.J. Hoebens MA, in samenspraak met en onder verantwoording van de heer ing. H.J.A. (Dirk) van de Vleuten, manager van Bodac B.V.

2. LOCATIEGEBONDEN INFORMATIE

2.1 Afbakening van het onderzoeksgebied

Het projectgebied betreft een project ten behoeve van het realiseren van een appartementengebouw aan de Bommersheufsestraat in Zevenaar. Het gebied wordt begrensd door het Musiater, parkeerplaatsen tegenover de Albert Heijn en woningen aan het Bastion.

Teneinde een gefundeerde uitspraak te kunnen doen omtrent de mogelijke aanwezigheid van CE in het **projectgebied** is door ons een uitgebreider **onderzoeksgebied** geformuleerd. Hierbij hebben wij een straal van 500 meter rondom het projectgebied gehanteerd (zie onderstaande afbeelding). Binnen deze straal worden alle voor het projectgebied relevante gebeurtenissen meegenomen in dit onderzoek.

Plattegrond waarop het projectgebied in rood is weergegeven. Het onderzoeksgebied is aangegeven met een blauwe lijn.

3. ONDERZOEKSRESULTATEN

3.1 Literatuuronderzoek

De Duitse inval mei 1940

Op 10 mei 1940 om 3.55 uur overschreden Duitse troepen de grens over de route Elten-Zevenaar. De Nederlandse grenstroepen waren niet opgewassen tegen de Duitse overmacht en trokken zich al snel terug. Daarnaast was er een Duitse pantser trein die vanuit Duitsland richting Westervoort reed. De stationschef in Zevenaar probeerde deze trein te laten ontsporen, maar een gevangen genomen spoorwachter werd gedwongen de wissels zo neer te leggen dat de trein door kon rijden. In Zevenaar hebben tijdens de meidagen 1940 geen gevechtshandelingen plaatsgevonden.¹

Periode 1940-1944

Zwanenburg meldt dat op 25 mei 1940 een spoorwegknooppunt bij Zevenaar werd aangevallen, waarbij drie explosies op de spoorweg werden gerapporteerd.² Op 2 december 1940 werd de spoorlijn tussen Elten en Zevenaar aangevallen.³

In de nacht van 8 op 9 juli 1941 werd het buurtschap Ooij getroffen door een groot aantal bommen.⁴ Behalve dit bombardement is Zevenaar de bezettingstijd redelijk ongeschonden doorgekomen.

In het Juvenaat was een SS-hoofdkwartier gevestigd. Het was in 1941 of 1942 door de Duitsers gevorderd en werd in eerste instantie gebruikt als opleidingsinstituut voor de SS. Later werden er krijgsgevangenen, gijzelaars en saboteurs gevangen gehouden.⁵

Najaar 1944-1945

In de periode van 15 augustus 1944 tot 23 maart 1945 werd Zevenaar, maar voornamelijk het stationsgebied, herhaaldelijk door geallieerde vliegtuigen aangevallen met bommen, raketten en boordwapens:

Datum	Gebeurtenis
15 augustus 1944	Veertien benzinetanks op het station in brand geschoten (p. 28)
25 augustus 1944	Vier Amerikaanse jagers deden een aanval op benzinetanks op het spoor (p. 28)
17 september 1944	Bommen op Duitse oliewagons op het station (p. 33)
24 september 1944	Een stilstaande Duitse tank in de stad werd beschoten door geallieerde vliegtuigen (p. 65)
26 september 1944	Er viel een bom op het station, ook loods en van de Turmac werden aangevallen. (p. 100)
4 oktober 1944	Het belasting- en douanekantoor op het station werden gebombardeerd. (p. 101)
10 november 1944	Twee bommen in Ooij. (p. 106)
23 januari 1945	Vier Britse Typhoons vernietigden met hun mitrailleurs de rails bij het station Zevenaar (p. 66)
28 januari 1945	Zes bommen op het station. (p. 108)
8 februari 1945	Een bombardement op het centrum van Zevenaar waarbij de Arnhemsestraat, Griethsestraat, Schoolstraat en Marktstraat werden getroffen (p. 66)
24 februari 1945	Bommen op de spoorlijn en in het gebouw van de Veiling (p. 67)

¹ A.F.J. Penders en V.E. Nierstrasz, *De krijgsverrichtingen ten oosten van de IJssel en in de IJssellinie, mei 1940* (Den Haag, 1952), 13-18.

² G.J. Zwanenburg, *En nooit was het stil... Kroniek van een luchtoorlog deel 1* (Den Haag, 1990), 39.

³ G.J. Zwanenburg, *En nooit was het stil... Kroniek van een luchtoorlog deel 1* (Den Haag, 1990), 139.

⁴ Cultuurhistorische vereniging Zevenaar, *Zevenaar 50 jaar bevrijd* (Zevenaar, 1995), 25.

⁵ Cultuurhistorische vereniging Zevenaar, *Zevenaar 50 jaar bevrijd* (Zevenaar, 1995), 33-34.

3 maart 1945	Bommen op de spoorlijn Zevenaar-Emmerich (p. 67)
8 maart 1945	De synagoge werd door een bombardement getroffen (p. 74)
23 maart 1945	Bommen op een munitieopslagplaats in de Turmacfabriek (p. 67)

Bron: Cultuurhistorische vereniging Zevenaar, *Zevenaar 50 jaar bevrijd* (Zevenaar, 1995).

Daarnaast lag Zevenaar onder vuur van de geallieerde artillerie. Er waren veel Duitsers in de stad aanwezig dus waren er genoeg doelen. In de dagen na het bombardement van 8 februari 1945 werd als gevolg van granaatvuur meer schade aan de stad toegebracht dan dat het bombardement had veroorzaakt.⁶ Zo regende het op 11 februari 1945 granaten op het Engeveld ten westen van Zevenaar.⁷

Rondom en in Zevenaar werden na Operatie Market Garden verschillende verdedigingswerken opgeworpen, zoals loopgraven, tankgrachten en geschutopstellingen.

Op 5 oktober 1944 stortte een geallieerde Typhoon neer op de Rooms Katholieke Kerk in Zevenaar. Het vliegtuig was geraakt door Duits luchtafweergeschut.⁸

In de aanloop naar de bevrijding bombardeerden de geallieerden Duits geschut dat in en rond Zevenaar stond opgesteld.⁹

Tot slot zijn er vier meldingen van neergekomen V-1 raketten in Zevenaar.¹⁰

Bevrijding april 1945

Op 3 april 1945 werd Zevenaar bevrijd, maar niet voordat het Duitse Sprengkommando nog wat vernielingen had kunnen uitvoeren. Op het kruispunt van de Arnhemseweg en de Markstraat werden op 2 april bommen en een vat dynamiet ingegraven en vervolgens tot ontploffing gebracht, waarbij de binnenstad grote schade opliep.¹¹

Twee jaar na de bevrijding, in april 1947, werd de balans opgemaakt van de opgelopen schade tijdens de oorlog. In Zevenaar waren 62 panden geheel verwoest, 161 panden zwaar beschadigd, en ongeveer 900 licht beschadigd.¹²

⁶ Cultuurhistorische vereniging Zevenaar, *Zevenaar 50 jaar bevrijd* (Zevenaar, 1995), 91.

⁷ Cultuurhistorische vereniging Zevenaar, *Zevenaar 50 jaar bevrijd* (Zevenaar, 1995), 66.

⁸ Cultuurhistorische vereniging Zevenaar, *Zevenaar 50 jaar bevrijd* (Zevenaar, 1995), 38-39.

⁹ Cultuurhistorische vereniging Zevenaar, *Zevenaar 50 jaar bevrijd* (Zevenaar, 1995), 68.

¹⁰ 'V.1 & V.2 inslagen in Nederland,' <<http://www.vergeltungswaffen.nl/index.html>> (online geraadpleegd op 20 oktober 2015).

¹¹ Cultuurhistorische vereniging Zevenaar, *Zevenaar 50 jaar bevrijd* (Zevenaar, 1995), 68-69.

¹² 'Zevenaar, Tweede Wereldoorlog,' <http://www.liemersverleden.nl/sald/zevenaar_ABC_tweede_wereldoorlog.htm> (online geraadpleegd op 21 oktober 2015).

3.2 Archief EOD MORA's

In 1971 heeft de EOD van het Ministerie van Defensie de taak voor het ruimen van aangetroffen conventionele explosieven van de Hulpverleningsdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken overgenomen. Vanaf die tijd zijn alle meldingen (MORA's) van aangetroffen conventionele explosieven vrij nauwgezet bijgehouden. Ook beheert de EOD een overzicht van zowel Duitse als Geallieerde mijnenveldkaarten.

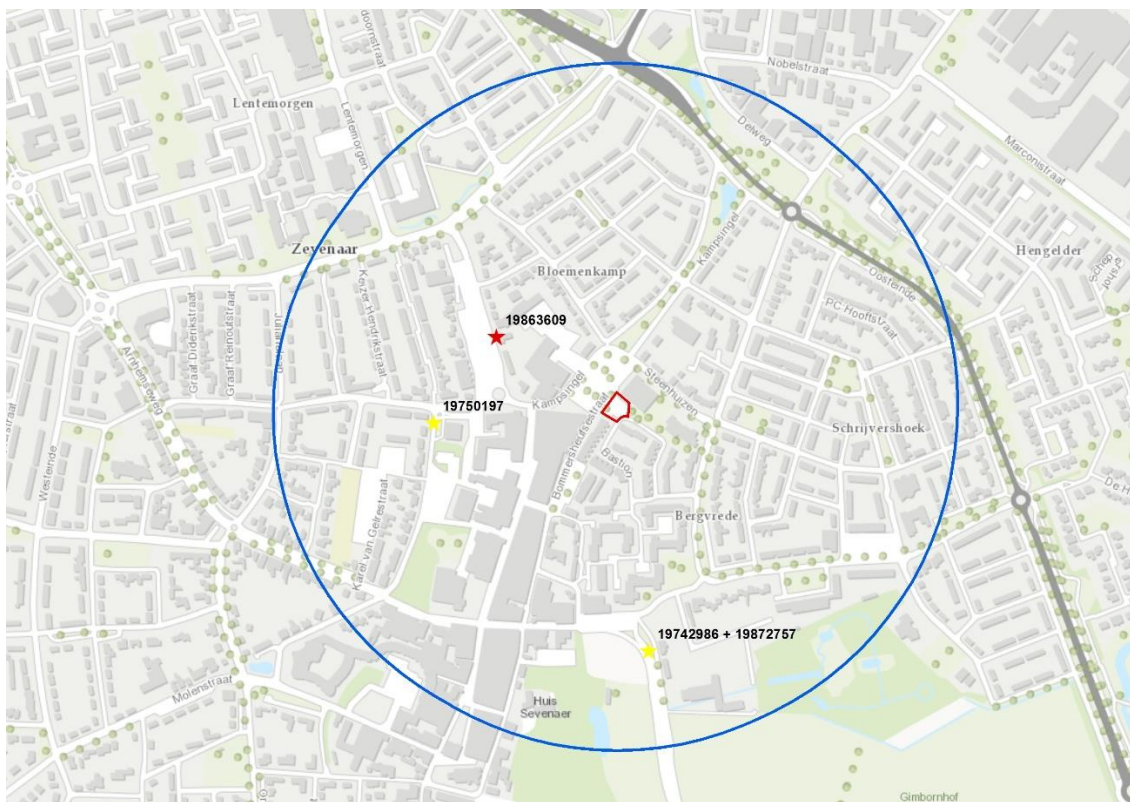
De Vereniging voor Explosieven Opsporing (VEO) beschikt over een database waarin al deze meldingen zijn opgenomen. Deze database bevat echter geen gegevens met betrekking tot het soort explosief dat is aangetroffen. Voor deze Quickscan is het voldoende om te inventariseren op welke locaties in het verleden explosieven zijn aangetroffen.

Bij de uitvoering van een Vooronderzoek CE is het echter van belang dat van elke vondst tevens exact in kaart wordt gebracht en wordt onderzocht welk soort explosief het betreft. Hiertoe wordt in het geval van een Vooronderzoek CE een bezoek gebracht aan het EOD-archief te Rijswijk.

Voor deze Quickscan zijn de MORA's geraadpleegd van de plaats Zevenaar. In totaal zijn in Zevenaar 148 meldingen van munitievondsten gedaan. Tenminste vier meldingen bevonden zich binnen een straal van 500 meter van het projectgebied:

MORA-nummer	Datum	Locatie	Plaats
19742986	26-11-1974	Babberichseweg	Zevenaar
19750197	30-1-1975	bouwterrein in de Schievestraat	Zevenaar
19863609	24-10-1986	Oude Doesburgseweg 20	Zevenaar
19872757	6-10-1987	Babberichseweg	Zevenaar

In de MORA-lijst bevinden zich een aantal meldingen die niet tot een locatie herleid kunnen worden. Het is daarom niet uitgesloten dat er meer munitiemeldingen zijn gedaan binnen een straal van 500 meter van het projectgebied. Bij de uitvoering van een Vooronderzoek CE worden tevens de documenten met onduidelijke locatie opgevraagd, omdat hier mogelijk meer informatie omtrent de exacte locatie in staat.

Afbeelding: Mora's binnen het onderzoeksgebied

4. RAPPORTAGE BEVINDINGEN

4.1 Conclusie literatuuronderzoek

Uit het uitgevoerde beperkte literatuuronderzoek blijkt dat er zich in en rond Zevenaar oorlogshandelingen hebben voorgedaan die van invloed kunnen zijn geweest op de mogelijke aanwezigheid van CE in het projectgebied.

4.2 Conclusie inventarisatie MORA's

Uit de geïnventariseerde MORA's blijkt dat de EOD in het verleden vier keer in actie is geweest in de omgeving van het projectgebied.

4.3 Advies

Bodac B.V. adviseert de opdrachtgever vóór aanvang van de voorgenomen (grond)werkzaamheden een vooronderzoek CE te laten uitvoeren conform de geldende wet- en regelgeving zijnde het WSCS-OCE: 2012, versie 1.¹³

Deze Quickscan geeft geen uitsluitel of een gebied verdacht is op explosieven, maar is een snelle analyse van de noodzaak tot het uitvoeren van een vooronderzoek. De Quickscan is uitgevoerd op basis van beperkt historisch feitenmateriaal en is dus niet uitgevoerd conform de geldende wet- en regelgeving zijnde het WSCS-OCE: 2012, versie 1. Op basis van de Quickscan kunnen wij slechts advies uitbrengen omtrent de noodzaak tot het wel of niet laten uitvoeren van een vooronderzoek.

¹³ Werkveldspecifiek Certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven

Bijlagen

Bijlage 1. Bronvermelding

Geraadpleegde literatuur:

Auteur	Titel	Plaats + datum
Cultuurhistorische vereniging Zevenaar	Zevenaar 50 jaar bevrijd	Zevenaar, 1995
Penders, A.F.J. en V.E. Nierstrasz	De krijgsverrichtingen ten oosten van de IJssel en in de IJssellinie, mei 1940	Den Haag, 1952
Peters, C.	Gelderland bevrijd	Hulst, 1994
Zwanenburg, G.J.	En nooit was het stil... Kroniek van een luchtoorlog	Den Haag, 1990

Geraadpleegde websites:

Website	Datum
http://www.vergeltungswaffen.nl/index.html	20-10-2015
http://www.studiegroeppluchtoorlog.nl/	20-10-2015
http://www.liemersverleden.nl/	20-10-2015

Bijlage 2. Distributielijst

Dit vooronderzoek is verstuurd naar de volgende organisaties:

Kragten

Vertegenwoordigd door: dhr. E. van Hees

Postbus 2309

5202 CH 's-Hertogenbosch

Bodac Explosievenopsporing B.V.

Vertegenwoordigd door: dhr. ing. H.J.A. (Dirk) van de Vleuten

Postbus 12

5480 AA SCHIJNDEL